

gerit id verum esse, ut naturalis obligatio promissionis non impediatur, juramentum erit confirmatorium modo jam dicto; non vero ubi illa obligatio omnino defuerit.

27. In quo tandem animadverto, quando ex parte creditoris non intervenit turpitudo, etiamsi promissio per se sit omnino irrita, et et juramentum sit tantum per se stans, firmorem obligationem inducere, quam inducat juramentum promissoriorum cum turpitudine creditoris: atque in hoc sensu illud juramentum esse aliquo modo confirmatorium, seu participare aliquid illius. Ratio est, quia tale juramentum non habet intrinsecam causam relaxationis ex parte creditoris, sicut aliud, nec potest ejus obligatio tolli sine magna et extraordinaria causa; aliud vero ex solo intrinseco defectu relaxari potest, ut supra dictum est. Neque dici potest sufficere ut juramentum cadat in promissionem lege irritam ut relaxari juste possit; nam cum illa lex inducta sit in favorem debitoris, ut supponitur, et ipse sponte et sine injuria voluerit, quantum in se est, non gaudere beneficio legis quoad executionem operis promissi, et hanc suam spontaneam voluntatem juramento firmaverit, nulla ratio patitur ut sine alia causa liberetur obligatione talis juramenti. Ex hac ergo parte firmius est, et confirmatorium secundum quid appellari potest.

CAPUT XXX.

UTRUM PRÆCEDENTE JURAMENTO NON FACIENDI PACTUM LEGE PROHIBITUM, NIHILOMINUS TALE PACTUM FIRMETUR SUPERVENIENTE JURAMENTO?

1. Diximus pactum, quod sine peccato firmari potest, non obstante lege prohibente illud, confirmari juramento. Contingit autem interdum, ut is, qui tale pactum facit, et iurat, prius juraverit servare talem legem, seu (quod perinde est) non facere tale pactum, ut si uxor juret non alienare suum fundum dotale; querimus ergo an etiam tunc pactum valeat, et juramento firmetur, in qua re variæ sunt opiniones. Prima negat tale pactum confirmari juramento, quia illi resistit non tantum lex, sed etiam prius juramentum. Ita tenet Glossa, in cap. *Inter mulieres*, de Jurejur., in 6, quæ consequenter ait, posterius juramentum non solum non confirmare pacatum, verum etiam nec obligare. Et illam Glossam approbat communiter ibi interpres, Archid., Domini., Franc., Anchar., et

Panorm., in c. *Intellecto*, de Jurejur., n. 8, ubi etiam Alex. de Nevo, n. 47; Imol., in c. *Cum contingat*, eod.; Bart., in l. *Si quis pro eo*, ff. de Fidejussor., n. 9; Sylvest. *Juramentum*, 4, quæst. 12: Angel., *Juramentum*, 5, n. 16; Covar., d. c. *Quamvis*, 2 p., § 2, n. 5; Guttier., de Juram., 1 p., c. 1, n. 79; Mattienzo, in l. 3, tit. 10, lib. 5 Novæ recop., *Glossa* 13, n. 1; et ex modernis Theologis, Azor., tom. 1, libro 11, c. 6, q. 3, in fine; et Sanc., libro sexto de Matrim., disp. 13, n. 2.

2. Rationes hujus sententiae sunt: prima, quia posterius juramentum est contra legem et contra prius juramentum, et ideo licet possit contra utrumque illorum impedimentoorum divisim prævalere, non tamen contra utrumque simul. Secunda et communior ratio, quia talis contractus erat ex vi juris invalidus, solaque voluntate jurantis erat confirmandus: hoc autem fieri non potest quando contrarium juramentum præcessit; ergo. Probatur minor, quia in eo casu, posterior actus venditionis vel contractus est peccatum contrarium priori juramento; ergo subsequens juramentum non potest illi robur dare, quia non potest esse vinculum iniquitatis. Tertia et potissima ratio esse debet, quia posterius juramentum non potest servari sine animæ discrimine; ergo non obligat; ergo multo minus potest confirmare contractum. Consequentiae sunt evidentes. Et antecedens patet, quia servare posterius juramentum est contra prius juramentum, cum illud fuerit de non faciendo, ac subinde de non confirmando contractu. Quarto, inducitur in favorem hujus sententiae cap. *Intellecto*, de Jurejur., ubi in simili casu decernitur, non esse servandum juramentum de non revocanda alienatione contra prius juramentum facta, quia tunc posterius juramentum illicitum fuit.

3. Secunda opinio.—Nihilominus est secunda sententia, quæ affirmat in eo casu contractum illum firmari juramento posteriori, non obstante priori. Ita tenet Ant. Gom., in l. 53 Taur., n. 58; nullum tamen Doctorem allegat, qui simpliciter eam docuerit, sed cum quibusdam limitationibus, de quibus infra; neque etiam aliud adducit fundamentum præter illud generale, quod actus contra prius juramentum factus validus est. Quod alii autores dicunt esse verum, quando actus habere potest firmitatem et valorem a voluntate contrahentis; secus vero esse, quando ratione legis impeditis contractum, non potest ha-

bere firmitatem a voluntate contrahentis, sed a juramento illam esset habiturus; tunc enim illam non confert posterius juramentum, quia est contrarium priori.

4. Hæc juramenta non sunt contraria.—Ut ergo hæc posterior sententia aliquam habeat probabilitatem, probandum imprimis est, posterius juramentum non esse iniquum ex parte materiæ, seu non esse de re illicita, sed impleri posse sine peccato, quia non est contrarium priori juramento; ex quo facile inferetur tale juramentum confirmare contractum, non obstante lege annullante, vel juramento, quia tota ratio cur juramentum solet confirmare contractum alias irritum per legem, est, quia potest et debet observari, et si observetur, contractus manet firmus, ut explicatum est: sed haec ratio hic etiam procedit, ut est ostensum; ergo.

6. Potest præterea hic discursus confirmari discurrendo per rationes contrariae sententiae, que ex illo valde infirmari videntur. Nam prima ratio falsum videtur assumere; quia posteriori juramento non resistit juramentum prius, formaliter loquendo, ut declaratum est. Quod si dicatur resistere juramento, quia resistit facto, id est alienationi, quæ per juramentum firmatur, sic male infert, quia parum refert quod pactum sit contra legem, et contra juramentum simul, si nec juramentum per se nec lex per se potest obligationem posterioris juramenti impedire. Quia illa duo vincula simul sumpta non efficiunt unam causam sufficientem ad irritandum subsequens juramentum, quia non reddunt illud illicitum ex parte materiæ. Ut qui juravit sponsalia cum una, et postea ducit aliam, et juravit ab illa non redere, et verum matrimonium facit, et obligatur posteriori juramento, etiamsi actus matrimonii fuerit contra duas obligations, sponsalia, scilicet, et juramenti.

7. Posteriori juramentum non est vinculum iniquitatis.—In secunda item ratione, ultima illatio videtur invalida. Concedo enim alienationem ipsam fundi dotalis fuisse de se nullam ex vi legis, et illicitam ratione perjurii; nego tamen inde sequi, non posse confirmari juramento, quia nec lex annullans obstat huic confirmationi, ut ex dictis in superioribus supponimus, nec prius juramentum obstat quoniam posteriori juramentum servari possit et debeat, quia potest sine peccato et sine contrarietate servari, ut ostensum est. Unde non sequitur, quod posteriori juramentum sit vinculum iniquitatis; nam, licet confirmet indirecte et consequenter alienationem cum perjurio factam, non tamen confirmat illam, ut

sacrilegium fuit, sed confirmat effectum, qui ex pravo actu sequi potest, et secundum se bonus est. Sicut in superioribus diximus de actu facto contra juramentum, quod non obstante malitia potest habere bonum effectum, ut quidam actus est, et ut sic potest confirmari juramento. Confirmatur in praesenti; nam illud posterius juramentum immediate et per se confirmat tantum promissionem non contraveniendi, in quo non est vinculum iniquitatis; ergo nec pacti confirmatio, quae inde subsequitur, est vinculum iniquitatis, sed supponit iniquitatem, et confirmat quemdam ejus effectum non malum.

8. Praeterea tertia ratio falsum sumere videtur, ut ostensum est, quia posterius juramentum videtur esse de re licita, et non contraria priori juramento. Deinde, licet daremus prius juramentum fuisse de non afferendo Deum in testem ad confirmandam talem actionem, et ideo secundum juramentum esse contrarium priori, non videtur sufficere ut non confirmet contractum, tum quia licet posterius juramentum sit inique factum, non obligat ad aliquid iniquum, et ita nunquam est vinculum iniquitatis; tum etiam quia licet quis male faciat sic jurando, nihilominus cum effectu adducit Deum in testem; ergo prius juramentum impedire non potest quin pactum maneat divino testimonio confirmatum. Ut si quis juravit non facere testamentum clausum coram tot testibus, ne validum sit, nihilominus si postea fecit testamentum coram septem testibus, validum est, licet ille fuerit perjurus admittendo, vel voeando tot testes: ergo similiter, etc. Item si quis juravit nihil promittere cum juramento, licet perjurus sit postea promittendo cum juramento, nihilominus obligatur promissione, seu secundo juramento; nam, licet illud fuerit perjurium ex parte obligationis jurantis, nihilominus postea non obligat ad aliquid perjurium, sed ad rem licitam. Ergo similiter in praesenti, esto secundum juramentum fiat cum perjurio, propter obligationem non confirmandi contractum, non tamen fit de perjurio, id est, de re, quam servando committatur perjurium, et ideo factum ejus tenebit.

9. Cap. Intellecto. — Denique c. *Intellecto* sine causa adducitur ad illam sententiam confirmandam, quia in casu illius textus, alienatio, quam fecerat rex Ungariæ, erat in præjudicium regni sui. ut in textu dicitur, et ideo juramentum de non revocanda tali alienatione erat illicitum, utpote de re illicita, nam teneba-

tur rex ille ex justitia alienationem revocare, sicut etiam in textu dicitur; unde quamvis illa obligatio non alienandi non fuisset prius firmata juramento, juramentum postea factum de non revocanda alienatione esset nullius roboris, utpote de re injusta; ibi tamen fit mentio prioris juramenti ad exaggerandam transgressionem, non quia illud fuisset necessarium ad nullitatem posterioris juramenti. In praesenti autem alienatio non erat injusta, ut constat, et ita non revocare illam, non est iniquum, et consequenter posterius juramentum non est ex hac parte invalidum, nec fieri potest invalidum ex vi solius juramenti prioris, cum non sit contrarium ex parte materiae, ut ostensum est. Ita ergo probabilior fit secunda sententia.

10. *Prima limitatio secundæ sententiae.* — Auctores vero ejus limitant illam in duobus casibus, in quibus solis volunt procedere priam sententiam communem. Prior est, quando prius juramentum factum est in favorem alicujus, cui per illud est jus acquisitum. Ita Ant. Gom. supra, cum Bald., Alex., Palaci., Rub., et Georg. Nath., quos allegat. Item sequitur Matien., l. 5 Nov. Recopil., tit. 10, l. 3, Glos. 13, n. 8, addens Decium, Imol., Jason., et Alciat. Tenet etiam Guttier., et probatur optime ex c. *Quamvis*, de Pact., in 6, et c. *Cum contingat*, de Jurejur., ex quibus habetur, juramentum factum in præjudicium tertii non firmare contractum. Item secundum juramentum est manifeste est de re iniqua, etiam contra justitiam, quia est de non revocando contractu, qui non solum legi et iuramento, sed etiam justitiae repugnat, quia justitia obligat ad revocationem injuria factæ. Ergo juramentum de non revocando tali contractu de re injusta est. Unde recte intulit Covar. supra, hoc non solum esse verum, quando juramentum præcessit, sed etiam quando præcessit sola promissio facta tertiae personæ, et ab illa acceptata; quia etiam illa obligat ad revocandum talem contractum, utpote factum cum præjudicio promissarii; ergo multo magis procedit, quando talis promissio juramento firmata præcesserat. Et hoc etiam confirmatur argumento textus in d. c. *Intellecto*.

11. *Juramentum factum contra prius votum non est validum.* — Potest autem dubitari, quando non præcessit promissio, sed juramentum absolutum, conceptum quidem intuitu utilitatis proximi, non tamen confirmans promissionem illi factam. Et tunc considerandum censeo, an tale juramentum sit factum intuitu

pietatis, necne. Nam si sit priori modo factum, habet vim quamdam voti, seu ejus conditionem imitatur, et ideo censeo posterius juramentum esse de re iniqua, et non obligare. Quia juramentum hoc modo factum contra prius votum non esset validum, ut si mulier carens filiis voveat Deo non alienare fundum dotale, ut possit ex illo pauperes relinquare hæredes, licet postea alienet et juret, non firmabit contractus, nec obligabit tale juramentum, quia ex vi voti non solum peccavit mulier alienando, sed etiam tenetur semper revocare alienationem, et ideo juramentum non revocandi illam est de re iniqua, et non obligat; ergo idem est, quoties juramentum fit intuitu pia causæ, etiamsi homini non fiat promissio. At vero si nec fit promissio homini, nec ratio pia causæ intervenit, sed tantum ratio humana cedens in utilitatem tertii, idem judicium esse videtur de tali juramento, quod de absolute facto solum intuitu propriæ humanæ commoditatis, quia tunc nullum jus acquisitum est tertio, nec alia ratio religionis specialiter obligat ad revocandam alienationem semel factam, licet cum peccato facta sit. Imo dieunt dicti auctores, tunc prius juramentum non ita obligare, quin possit jurans cedere juri suo, et quasi relaxare illud sibi; quod ego verum non censeo, si juramentum sine peccato servari poterat, et ideo non excuso a perjurio contractum postea; sed eo non obstante, videntur argumenta facta, et solutiones datae probare, posse firmari posteriori juramento.

12. *Secunda limitatio.* — Altera limitatio hujus posterioris sententiae, seu alter casus in quo prior communis sententia procedere possit, est, quando alter contrahentium, ut emens fundum, vel donatarius, etc., in ejus favori factus est contractus, fuit conscius prioris juramenti, et nihilominus contraxit, et exegit, vel acceptavit posterius juramentum a contrahente. Ita Anton. Gom. supra, cum Bald., Imol., Alexand., Fabro, Jasone; et est communis juristarum sententia, ut Covar. et Sancius supra referunt. Et Guttier. supra, n. 88, dicit esse sequendam in judicando, et consulendo, licet contrariam censeat veriorum quoad illam partem, quod etiam interveniente ignorantia alicujus contrahentis posterius juramentum non confirmet contractum. Quoad alteram vero partem, quod interveniente scientia ex parte ejus cui fit secundum juramentum, non confirmetur contractus, omnes videntur in ea convenire.

13. Inde vero sumunt argumentum Covar. et alii, ut concludant ineptam esse distinctiōnem; nam vel juramentum secundum est de re licita, vel de illicita; si primum, confirmabit contractum, sive interveniat scientia prioris juramenti ex parte alterius contrahentis, sive non; si autem juramentum secundum est de re illicita, non confirmabit contractum, etiamsi alius bona fide contraxerit; videtur ergo impertinens distinctio. Sed haec ratio non convineit, si haec sententia communis recte declaretur; non enim debet ita intelligi ut juramentum secundum non obliget, quando scientia ex parte alterius intervenit; oppositum enim probat ratio facta; sed debet ita intelligi, ut tunc juramentum non confirmet contractum, etiamsi non sit illicitum ex parte rei proxime juratae, quæ est, non contraveneat contractui, et ideo obliget. Non enim omne juramentum obligans confirmat contractum, sed oportet ut non intercedat turpitudine ex parte illius cui juratur, ut supra dictum est; quia ergo ille, qui sciens prius juramentum contrahit, turpiter agit in cooperando, ideo posterius juramentum non confirmat contractum in favorem ejus. Et ideo licet servandum sit, quamdiu suam retinet vim, nihilominus potest de illo peti relaxatio, et postea contractus irritari. Atque ita explicata illa sententia non inducit repugnantiam.

14. *Conciliatur utraque sententia.* — Ex his omnibus videtur consurgere velut quedam concordia inter duas sententias dictas, nimirum, ut prior procedat in duobus casibus ultimis; posterior vero generaliter extra illos. Quæ concordia probabilis est, eamque admittunt Anton. Gom., Matien., et alii ab ipsis allegati, et consentit ex parte Guttier., licet non omnino. At vero Covar., Sanc., et multi alii illum concordiam non admittunt, nec intelligunt priorem sententiam in illis tantum duabus casibus, sed generaliter, quia non fundatur in particularibus rationibus et circumstantiis illorum casuum, sed in generali ratione, quod secundum juramentum iniquum est, et sine interitu salutis æternæ servari non potest. Quod fundamentum ab eis non satis ostenditur, et ideo contrariam sententiam existimo valde probabilem, tum speculative, tum etiam practice.

15. *Duobus modis potest defendi prima sententia.* — Si quis autem voluerit priorem sententiam communem defendere, duobus modis potest procedere. Unus est, dicendo juramentum posterius in eo casu semper esse in pra-

judicium Dei, qui adducitur in testem contra prius testimonium suum, et ita inducitur, ut suo testimonio falsum efficiat id, quod antea sua auctoritate confirmaverat, quae est magna injuria Dei, quae non sine causa comprehendi potest sub praedictio tertii, de qua fit mentio in d. c. *Quamvis*, et d. c. *Cum contingat*. Accedit quod illa secunda juratio, eo ipso quod inducit Deum ad testificandum contra suum prius testimonium, videtur inefficax ad confirmandam veritatem, et consequenter etiam ad confirmandum contractum. Sicut testis, qui deponit contra suum prius testimonium juratum, nullam efficaciam habere potest ad veritatem comprobandum. Et juxta hanc rationem solventur novo modo omnia adducta pro secunda sententia, quia haec ratio procedit, etiamsi secundum juramentum non obliget in futurum ad aliquid iniquum, sed fundatur in hoc solum, quod cedit super pacatum, quod sine perjurio non fit; quia ipsummet secundum juramentum cum perjurio fit; sicut qui juravit non jurare, et jurat, jurando est perjurus. Consequenter autem loquendo, non oportet dicere, secundum juramentum non obligare, sed satis est dicere, non confirmare contractum, quia fuit male praestitum contra certitudinem juramenti, et in praedictio Dei, quae est sufficiens ratio ut relaxari possit, et consequenter ut non sit omnino firmum, nec confirmativum contractus. Ut si is, qui juravit non jurare, postea juravit, obligatur secundo juramento; videtur tamen illa sufficiens ratio obtinendi relaxationem juramenti. Atque haec via probabilis est, tamen incerta, et nimis speculativa; nam practice potius videtur rationabilius, ut illi perjuro non faveat iniquitas ejus, sed ligetur contractu quem inique juravit, quia tunc contractum non confirmari juramento, esset favor ipsius jurantis.

16. *Secundus modus defendendi primam sententiam*. — Altera via est defendendo, primum juramentum non faciendi contractum, alias lege prohibitum, virtute includere obligationem non ita faciendi illum, quin retractari possit et debeat, et totum hoc firmari illo priori juramento. Quia illud non est solum de non faciendo illo contractu quoad externam actionem annullatam per legem, sed multo magis de non faciendo illo valide, et in re; ergo consequenter etiam est de revocando illo, si exterius tentatum fuerit. Ex hoc autem principio optime sequitur secundum juramentum esse de re iniqua, et quae sine peccato

perjurii fieri non potest, ac subinde non confirmare contractum, et sic etiam facile ruunt omnia adducta pro secunda sententia. Qui modus est etiam probabilis, sed fundamentum illud est valde incertum, quia nullo sufficienti fundamento probatur, in priori juramento illa omnia contineri; et praesertim probari non potest, per tale juramentum induci obligationem specialem retractandi talem contractum, quotiescumque fieri contingat, quia in tali juramento formaliter hoc non includitur, nec ex vi illius videtur haec esse intentio sic jurautis; et ideo nisi de hac specialiter constet, oppositum credo verius, ideoque pensatis omnibus, posterior opinio cum suis limitationibus magis probabilis practice videtur.

17. *Posterior opinio cum suis limitationibus magis approbatur*. — Denique non omittam advertere, Covar. et alios fateri, si intervenit dolus ex parte alienantis sub juramento contra prius juramentum, quod occultavit ad circumveniendum et decipiendum alium contrahentem, tunc contractum firmari juramento, hanc exceptionem addentes sue sententiae, quia deceptis et non decipientibus jura subvenient. Quod non videtur in eorum sententia consequenter dictum: nam dicunt secundum juramentum non posse servari sine interitu salutis aeternae; sed idem est juramentum, etiamsi praecesserit dolus; ergo non potest obligare, nec confirmare contractum. Ergo e converso, si tunc confirmat contractum, signum est non esse tale ut servari non possit sine dispendio aeternae salutis, et ita in eo casu confirmat contractum, quia servari potest et debet; ergo idem erit quoties licite servari potuerit.

CAPUT XXXI.

AN OBLIGATIO JURAMENTI SIT MERE PERSONALIS TAM EX PARTE JURANTIS QUAM EJUS CUI JURATUR?

1. *Quot personae concurrunt per se in juramento*. — Hactenus diximus de conditionibus requisitis ad obligationem et effectum juramenti promissorii, ejusque vim et efficaciam explicuimus. Nunc declarandum superest quantum extendatur, tum ex parte personalium, tum ex parte materiae, vel durationis, et inde commode transitum faciemus ad explicandos modos quibus potest haec obligatio auferri. Duæ autem personæ per se concurrunt in juramento, jurans, et is cui juramentum præstatur, quarum prior exhibet obligatio-

nem, et illa ligatur, posterior quasi acquirit illam, seu jus aliquale ratione illius. Circa priorem personam, queri potest an sola illa obligetur, vel an unus possit obligari juramento factum per alium. Nam quod jurans ipse obligatur, satis ostensum est. Deinde constat nullam esse posse questionem de personis, quae interesse nullam relationem, vel moralem unionem, aut successionem habent, quia juramentum unius non potest alium obligare.

2. *Quomodo juramentum sit actio personalis*. — Imo, licet unus alteri dederit potestatem ad promittendum pro se, vel componendam litem, aut similem contractum perficiendum suo nomine, si non dedit etiam specialem commissionem juramenti, et ita firmandi pactum suo nomine, licet procurator juret, non tenetur alter virtute juramenti, sed tantum virtute contractus, quia procurator excessit potestatem, et quia actus agentium non exceedunt intentionem eorum; tunc autem juramentum non processit ex intentione principalis agentis; non ergo potuit illum obligare. In hoc ergo sensu, certum est juramentum esse actionem personalem, et similiter obligationem ejus: ita docet D. Thomas, q. 98, art. ad 4, et est communis ac certa sententia, et patet; tum etiam quia est obligatio religionis, quae non contrahitur nisi ab eo qui cultum Deo præbet, sicut dicimus infra de Voto; oportet ergo ut sit actus ejus, qui per juramentum obligatur. Ex hoc vero principio oriuntur nonnulla dubia.

3. *An præstari possit juramentum per procuratorem*. — Primum est, an possit juramentum præstari per procuratorem; in quo loqui possumus, vel ex natura rei, vel jure positivo. Priori modo certum est juramentum promissorium fieri posse per procuratorem, et ita factum obligare, non procuratorem, sed eum cuius nomine factum est. Probatur, quia iura canonica saepè recipiunt et approbant haec juramenta; ergo signum est ex natura rei esse valida, et obligantia: si enim ex se non sufficeret ille modus jurandi ad obligandum; non posset fieri validus per jus humanum, quia oportet ut taleius supponat omnia necessaria ex natura rei ad valorem juramenti. Antecedens autem constat in c. *Tibi Domino*, d. 63, ubi Gloss. late id explicat; item ex cap. *Optatum*, d. 100, ubi æquiparantur juramentum per scripturam missum, et propria subscriptione munitum, et præstitum per procuratorem. Et in c. *Metuentes*, 14, q. 4, ubi sermo est de juramento inter privatos præstito per

ministrum. Idem habetur ex c. *Unde*, § *Veturum*, de Stat. regul., in 6, et ex c. ult. de Jur. calum., in 6, ubi de juramento calumniæ sermo est, et declaratur esse necessarium speciale mandatum, ut ibi etiam notat Glossa. Et ita in hac conclusione omnes doctores his locis convenient, et in c. *In pertractandis*, de Juram. calum., et in leg. *Qui boni*, § *Si alieno*, ff. de Damno infecto; et plura adducit Covar. infra citandus, et facit regula juris 68, in 6: *Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum*, ubi videri potest Glossa.

4. *Quilibet contractus potest fieri per procuratorem*. — *Juramentum per epistolam aut nuncium obligat*. — Ratio vero est, quia contractus quilibet potest per procuratorem habentem speciale mandatum fieri ex natura rei, ut potest etiam in ipso matrimonio; ergo et juramentum poterit, quia non magis requiritur consensus ad juramentum, quam ad matrimonium. Item ibi intervenit intentio jurandi ex parte principalis, et quamvis postea per alium loquatur, ipse est qui loquitur, quia alius non loquitur nisi nomine ejus, et parum ad vinculum juramenti refert, quod instrumentum explicandi jurationem sit propria lingua vel aliena. Et inde est ut tale juramentum obliget principalem, non procuratorem, quia principalis est qui jurat, et ideo tunc dicitur procurator jurare in animam domini, non in propriam, ut notant dictæ Glossæ. Seus vero est, quando oeconomicus universitatis jurat de calumpnia, quia hic jurat in animam propriam, ut dicitur in d. c. *In pertractandis*; et ideo ipse obligatur, quia jurat nomine proprio, et tunc non obligatur principalis ratione talis juramenti, propria obligatione illius. Denique juramentum per epistolam sine dubio obligat subscribentem, apud Deum et homines, et similiter juramentum per nuncium, qui tantum se habet ut narrans factum alterius; ergo similiter per procuratorem, quia licet videatur loqui formaliter, *Juro*, etc., loquitur nomine alterius, et tanquam alterum repræsentans. Et ideo hic modus jurandi non excludit quin juramentum sit actio personalis, quia persona, principaliter ac formaliter jurans, eadem est quae obligatur. Ita fere Cajetanus 2. 2, q. 98, art. 2, ad 4.

5. *Quomodo se habeat revocatio principalis circa juramentum procuratoris*. — Sed quid, si mittens procuratorem consensum suum revocet, priusquam procurator juret? Glossa, in d. c. *Tibi Domino*, respondet, quod si revocatio pervenit ad notitiam procuratoris, prius-